

УДК 338.24

Т.Б. Кузенко

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кухне́ця, м. Харків

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ

Розглянуто категорія виробничо-економічний потенціал підприємства, можливості, які створюють фінансовий потенціал. Досліджено оцінку фінансового потенціалу, його ресурсів і резервів збереження та подальшого розвитку, необхідного для створення загального, адаптованого до ринкового середовища потенціалу підприємства.

Ключові слова: виробничо-економічний потенціал підприємства, розвиток підприємства, фінансові можливості підприємства.

Постановка проблеми. Для кожного підприємства актуальна проблема наявності грошових коштів, ліквідність не грошових активів, а також здатність залучити додаткові інвестиції для розвитку або можливість отримати кредити від різних фінансово-кредитних установ (в першу чергу, від комерційних банків).

Залучення додаткових коштів для свого розвитку є однією з найголовніших проблем більшості українських підприємств. Сьогодні багато говорять про відсутність інвестицій в економіку України, відсутність у підприємств фінансових ресурсів, незбалансованість грошових потоків, що приводить їх на межу банкрутства. Вирішення цих проблем залежить від різних факторів, але особливе значення має фінансовий потенціал підприємства [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій В економічній літературі не існує загальноприйнятого визначення потенціалу підприємства але багато науковців сходяться у тому що це – наявність засобів, запасів, джерел для досягнення конкретної мети (ресурсний підхід), а також сукупність можливостей, які має підприємство [9]. Виробничий потенціал – це реальний обсяг продукції, який можна виготовити при певному використанні всіх ресурсів, а також потенційні можливості виробництва, наявність факторів виробництва та забезпеченість його основними видами ресурсів [6].

У науковій літературі застосовується така категорія, як виробничо-економічний потенціал підприємства. Її сутність в тому, що об'єднання виробничого і фінансового потенціалу – це об'єднання спроможностей (у вигляді ресурсів) і можливостей (у вигляді економічного механізму як можливості використання ресурсів) [1]. Вважається, що виробничо-економічний потенціал найбільш повно відповідає категорії загального потенціалу підприємства.

Фінансовий потенціал є складовою виробничого потенціалу і нарівні з трудовим, науковим потенціалом основними фондами входить до загальної групи “ресурси”. Виходячи із загального визначення фінансовий потенціал – це теж сукупність фінансових спроможностей та можливостей, які має в своєму розпорядженні підприємство. Спроможності – це всі його фінансові ресурси. Тобто в міру накопичення потенціалу перед підприємством відкриваються нові шляхи для його подальшого розвитку.

Формування мети статті Дослідити місце фінансово-економічного потенціалу підприємства у фінансовому розвитку підприємства

Виклад основного матеріалу Перш ніж детально розглядати фінансовий потенціал підприємства визначимося, яке місце він займає у загальному виробничо-економічному потенціалі.

Згідно з дослідженнями Артеменко В.Г. [1], фінансовий потенціал є складовою частиною виробничого потенціалу

Згідно з цією структурою, фінансовий потенціал є складовою тільки виробничого потенціалу, причому саме його ресурсної частини.

До системи управління фінансами на підприємстві потрібно віднести, на нашу думку, наявність кадрів, які мають відповідну кваліфікацію, досвід роботи та здатні приймати грамотні рішення стосовно використання фінансових ресурсів підприємства [3]. Тобто, наскільки підприємство забезпечене такими кадрами і яку зарплату воно готове платити за їх працю.

Розглянемо можливості, які створюють фінансовий потенціал. Їх можна поділити на можливості 1-го та 2-го роду [9]. Можливості першого роду – це той механізм, за допомогою якого можна реалізувати, використати наявні фінансові ресурси для досягнення цілей підприємства. Без цього ресурси або будуть лежати мертвим вантажем на підприємстві, або будуть

розпорошені, що призведе до зменшення не тільки фінансового потенціалу, а й загального потенціалу підприємства.

Як відомо, до фінансового механізму, який є на підприємстві відносять:

- структурні підрозділи та їх взаємодію між собою, з підприємством та із зовнішнім середовищем;
- методи управління;
- фінансові важелі.

До структурних підрозділів, що мають входити до фінансового потенціалу, належить, перш за все, фінансовий відділ, орієнтовна схема якого, з урахуванням всіх його функцій [5].

В основному на підприємствах фінансовими ресурсами займається фінансовий відділ, але право розпорядження ними мають також директор та головний бухгалтер. Тобто ця структура також включає в себе кількість посад, а також перелік обов'язань кожного фінансового робітника та коло повноважень і відповідальності.

При дії можливостей 1-го роду на спроможності відбувається їх реалізація, і у підприємства з'являються можливості 2-роду, тобто напрямки розвитку подальшої діяльності [9]. По-перше фінансовий потенціал стає індикатором виникнення вартісних диспропорцій на підприємстві, що дуже важливо для його здатності утримувати фінансову рівновагу.

Це дає можливість контролювати фінансово-господарську діяльність. Залежно від обсягу фінансового потенціалу та характеристики фінансового стану підприємства воно має можливості самофінансування своєї власної діяльності, відносної фінансової незалежності. Крім того, може залучати до підприємства грошові кошти у вигляді кредитів, інвестицій, позик тощо. Тобто ця можливість дає уявлення проте, скільки коштів підприємство з даним фінансовим потенціалом може залучити тільки завдяки своєму фінансовому потенціалу, абстрагуючись від виду проекту на який вони залучаються, його прибутковості та ін.

Для того, щоб не лише проводити дослідження, а й здійснювати управління, необхідно визначитися із способами вимірювання тих чи інших показників. Фінансовий потенціал краще всього вимірювати у грошових одиницях. Щоб приймати оптимальні рішення щодо відновлення і подальшого розвитку потенціалу підприємства, правильного уявлення його перспективи та використання для досягнення поставлених цілей, управлінським структурам потрібно спочатку оцінити реальний стан потенціалу. Фінансовий потенціал повинен відображати можливості підприємства з фінансування не тільки виробництва продукції, а й всієї діяльності підприємства. Оцінка

фінансового потенціалу, його ресурсів і резервів збереження та подальшого розвитку необхідна для створення загального, адаптованого до ринкового середовища потенціалу підприємства.

Економічні дослідження у сфері потенціалу пов'язані здебільшого з оцінкою ефективності роботи підприємства, визначенням їхнього фінансового стану і конкурентоспроможності [11]. Вони, як правило, орієнтовані на виявлення динаміки фактичних показників чи прогнозу можливість їхнього планового збільшення (зниження). Пропонуються також методики визначення обсягів виробництва, валового доходу, прибутку, фондовіддачі, рентабельності капіталу й інших показників і визначення впливу на них різних чинників, а також тенденцій їхніх майбутніх змін. Проте практично відсутні методичні розробки у сфері оцінки й управління потенціалом підприємства загальнодержавного значення. У цілому спроби вирішити ці питання без урахування специфіки функціонування тих чи інших суб'єктів господарювання мали місце в окремих наукових дослідженнях. Проте здебільшого вони стосувалися питань оцінки потенціалу підприємств та промисловості, що й зумовлювало акцентування уваги на методах виміру та оцінки проектних виробничих потужностей підприємства.

Таким чином, фінансово-економічний потенціал підприємства – це функціонально взаємопов'язана сукупність економічного та фінансового потенціалів, що забезпечує максимально ефективну реалізацію цілей і напрямів розвитку підприємства.

Фінансовий потенціал є сукупністю фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності, й характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності та певних стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Виокремлення фінансового потенціалу зумовлене специфікою діяльності підприємств загальнодержавного значення, оскільки більшість їхніх програм фінансується через відомчі органи різних рівнів, тому обсяги діяльності таких підприємств обмежені розміром виділених фінансових ресурсів без практичної можливості пошуку й виявлення альтернативних їхніх джерел [10]. Таким чином, фінансовий потенціал забезпечує можливість трансформації ресурсною і виробничого потенціалів у результати діяльності підприємства. До певної міри фінансовий потенціал виступає в ролі важеля, що формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати діяльності підприємств. Не менш важлива і його роль у відтворювальних процесах на підприємстві. При оцінці фінансового потенціалу треба

враховувати такі показники, як обсяг власних коштів, можливість отримання додаткових коштів у вигляді цільового фінансування, обсяг дебіторської заборгованості (цей параметр враховується зі зворотним знаком, оскільки хоча наявність такого показника в процесі господарської діяльності може бути обґрунтованою, проте нарощуванню потенціалу сприяє його зменшення, а не збільшення); оперативність управління фінансами тощо.

Звідси можна дійти висновку, що фінансово-економічний потенціал формує основу для виробництва певного обсягу та асортименту продукції, побудови моделей мінімізації збитків та максимізації прибутку, визначення оптимального співвідношення компонентів виробничої, фінансової та організаційної структури управління й інших економічних механізмів. Уміння підприємства максимально використовувати власний фінансово-економічний потенціал значною мірою зумовлює його життєздатність і конкурентоспроможність.

Проте фінансово-економічний потенціал не тільки полягає в інтегральному відображенні поточних та майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких спроможностей в економічні блага і таким чином максимально задовольняти інтереси підприємства й суспільства [10]. Не будучи постійною величиною, фінансово-економічний потенціал підприємства також, як інші елементи виробництва, схильний до постійних змін, а тому потребує особливих підходів до управління. Тривале переривання процесу відтворення фінансово-економічного потенціалу гальмує або зовсім зупиняє розвиток підприємства. Власне, три компонента – фінанси, трудові і матеріальні ресурси, а також засоби праці є підставою для виділення трьох складових повного фінансово-економічного потенціалу підприємства – ресурсної, виробничої і фінансової. Зокрема перший компонент має статичний характер, а два наступні – динамічний. Причому динамічність виробничої складової зумовлюється впливом на неї фінансової складової потенціалу.

Висновки. Сенс і роль фінансово-економічного потенціалу може бути розглянуто й з позиції взаємозв'язків між його компонентами та результативністю діяльності підприємства в цілому. Між компонентами фінансово-економічного потенціалу підприємства існують взаємозалежності, які мають ієрархічний характер, що пов'язано з тим, що ресурсний потенціал підприємства виступає основою і необхідною умовою у здійсненні виробничо-господарської діяльності. Проте для активнішого використання ресурсів у виробничому

процесі треба залучити рушійні сили: технологічні й економічні важелі, а також управлінські заходи і дії, спрямовані на ефективність виробництва. Отже, ресурсний потенціал трансформується у виробничий за наявності специфічних складових, що забезпечують процес виробництва [7]. У свою чергу, фінансовий потенціал забезпечує процес виробництва і служить основою для результативності використання фінансово-економічного потенціалу підприємства та його фінансового розвитку.

Література

1. Артеменко В. Г. *Фінансовий аналіз: учебное пособие* / В. Г. Артеменко, М. В. Беллендир. – М.: ДИС, НГАЭиУ, 2007. – 112 с.
2. Богачевський Б. Є. *Потенціал і розвиток підприємства* / Богачевський Б. Є., Заблоцька І. В., Решетняк О. О. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
3. Бритченко І. Г. *Управління потенціалом підприємства: конспект лекцій* / І. Г. Бритченко. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 122 с.
4. Гніп Н. О. *Планування фінансового потенціалу суб'єктів реального сектору економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 8.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»* / Н. О. Гніп. – Суми, 2012. – 20 с.
5. Егоров П. В., Концепція механізму управління фінансовим потенціалом промислового підприємства / П. В. Егоров, Ю. В. Сердюк-Копчекчи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econindustry.org/arhiv/mag/2007/vip_01_36/st_36_03.pdf
6. Комарецька П. В. *Формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства* // Національний дослідний економічний інститут Міністерства економіки України *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2010. – №9 (64). – С. 90–92.
7. Репіна І. М. *Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник* / І. М. Репіна О. С., Федонін. – К.: КНЕУ, 2004. – 361 с.
8. ATP International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aptint.com/ru>
9. Brigham E. F. *Financial Management: Theory and Practice* / E. F. Brigham, L. C. Gapenski. – Chicago; New York; San Francisco ect.: Dryden Press, 1994. – 425 p.
10. *Free Management Library* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://managementhelp.org>
11. Gale Encyclopedia of Small Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.answers.com/topic/enterprise-resource-planning>
12. *Internet and software company* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interface.ru>
13. Oracle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oracle.com>

References

1. Artyomenko VG *Financial analysis: a tutorial* / VG Artemenko, MV Bellendir. - М.: DIS, NGAEiU, 2007. - 112 p.
2. Je Bogachevsky B. *Potentsial i rozvitok pidpriemstva* / Bogachevsky B. Je, Zablotska I. V. *Reshetnyak OO - K.: Center uchbovoi literaturi*, 2009. - 400 p.
3. Britchenko I. G. *Upravlinnya potentsialom pidpriemstva: Abstract lektsiy* / I. G. Britchenko. - Donetsk: Dondo, 2005. - 122 p.
4. Gnyp N. O. *Planuvannya finansovogo potentsialu sub'ektiv real sector Economy: Author. dis. on zdobuttya Sciences. Candidate stage. ek. Sciences: spec. 8.00.08 "Groschi, i finansni credit"* / N. O. Gnyp. - Sumi, 2012. - 20 p.
5. Egorov PV, *concept management mechanism financial potential of an industrial enterprise* / PV Egorov, V. Serdyuk-Kopchekchi. [Electron resource]. - Mode of access: http://econindustry.org/arhiv/mag/2007/vip_01_36/st_36_03.pdf
6. Komaretska PV *Formuvannya strategii upravlinnya finansovim potentsialom pidpriemstva // Natsionalny doslidny ekonomichny institut Ministerstva Economy of Ukraine Formuvannya rinkovih vidnosin in Ukraini. - 2010. - №9 (64). - S. 90-92.*
7. Repina I. M. *Potentsial pidpriemstva: formuvannya that otsinka: Navchany posibnik* / I. M. Repina OS, Fedonin. - K.: KNEU, 2004. - 361 p.
8. ATP International [Electron resource]. - Mode of access: <http://www.aptint.com/ru>
9. Brigham EF *Financial Management: Theory and Practice* / EF Brigham, LCGapenski. - Cyicago; New York; San Francisco ect.: Dryden Press, 1994. - 425 p.
10. Free Management Library [Electron resource]. - Mode of access: <http://managementhelp.org>
11. Gale Encyclopedia of Small Business [Electron resource]. - Mode of access: <http://www.answers.com/topic/enterprise-resource-planning>
12. Internet and software company [Electron resource]. - Mode of access: <http://www.interface.ru>
13. Oracle [Electron resource]. - Mode of access: <http://www.oracle.com>

Рецензент: д.е.н., професор, Малярець Л.М., Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Автор: КУЗЕНКО Тетяна Борисівна к.е.н., доцент кафедри фінансів, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ОСНОВА ЕГО ФИНАНСОВОГО РАЗВИТИЯ

Т.Б. Кузенко

Рассмотрена категория производственно-экономический потенциал предприятия, возможности, которые создают финансовый потенциал. Исследована оценка финансового потенциала, его ресурсов и резервов сохранения и дальнейшего развития, необходимого для создания общего, адаптированного к рыночной среде потенциала предприятия.

Ключевые слова: производственно-экономический потенциал предприятия, развитие предприятия, финансовые возможности предприятия.

FINANCIAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF THE COMPANY AS THE BASIS OF ITS FINANCIAL DEVELOPMENT

T.B. Kuzenko

Economic research on potential related primarily to assess the effectiveness of the company, determining their financial status and competitiveness. They are focused on identifying the dynamics of actual data or forecast the possibility of their planned increase (decrease). Proposed methodology for determining the volume of production, gross revenue, profits, return on assets, return on equity and other indicators and determine the impact of various factors on them and their future trends change, but almost no methodological developments in the evaluation and management of potential enterprise of national importance. In general, attempts to resolve these issues without taking into account the specifics of certain entities have taken place in some research. However, most of them related to evaluation of potential business and industry, and led to an emphasis on methods of measurement and evaluation of design production capacity. Therefore, the paper considers the place of the financial and economic potential in the development of the company and determined that the financial potential of the production process and provides a basis for performance using financial and economic potential of the company and its financial development

Keywords: industrial and economic potential of the enterprise, enterprise development, financial capabilities of the company.